

SPIS RZECZY

<i>Marceli Kosman</i> – Szkic do portretu Uczzonego	5
PRUSY POGAŃSKIE	37
Wstęp	37
Zakres przedmiotu – Charakterystyka źródeł historycznych – Metody badawcze	
Rozdział I. Dzieje Prus do początku XIII w.	40
1. Dzieje pierwotne kraju i szczepu pruskiego	
Geograficzne właściwości kraju – Pochodzenie najdawniejszych mieszkańców – Goci i Finowie. Zagadnienie Aestiów – Początki szczepu pruskiego – Najstarsze wiadomości historyczne o Prusach – Zagadnienie Gołędzi ruskiej.	
2. Stosunki polityczne i kulturalne z sąsiadami (od IX do początku XIII w.)	
Bierność polityczna Prusów – Udział Prusów w żegludze bałtyckiej – Napady i podboje duńskie – Osadnictwo oraz wpływy kulturalne normańskie – Stosunki polityczne polsko-pruskie – Polskie wpływy kulturalne i osadnictwo – Stosunki z Rusią – Stosunki z Litwą.	
3. Granice osadnictwa pruskiego w początku XIII w.	
Charakter pierwotnych granic – Granica prusko-pomorska. Ziemia chełmińska – Granica prusko-mazowiecka. Geneza Puszczy Galindzkiej – Charakter etniczny Jaćwingów, Nadrowów i Skalowów – Granica prusko-ruska i prusko-litewska – Obszar i zaludnienie.	
Rozdział II. Stan wewnętrzny Prus przed podbojem krzyżackim	60
1. Ustrój polityczny	
Pierwotna struktura polityczna – Plemiona pruskie i ich rozsiedlenie – Niższo-rzędne jednostki terytorialne – Geneza i zadania polityczne związków terytorialnych – Zagadnienie ustroju monarchicznego – Naczelnicy i wodzowie – Wiece – Organizacja obrony: grody – Wojsko: pospolite ruszenie, drużyny.	
2. Ustrój społeczny i gospodarczy	
Organizacja rodziny i rodu – Kwestia naczelnictwa rodowego – Podstawy majątkowe rodu – Osadnictwo – Funkcje gospodarcze i publiczne rodu – Różniczkowanie społeczne: arystokracja i pospólstwo – Niewolnicy – Gałęzie	

gospodarstwa – Rolnictwo i jego technika – Handel, targowiska – Łupiestwo wojenne – Wieś – Dom i gospodarstwo włościańskie – Dwory możnych.	
3. Religia	
Trudność rekonstrukcji pierwotnych wierzeń – Postulaty metodologiczne – Kult przyrody – Kult przodków – Demony i bogi – Obrzędy – Kapłani.	
Zakończenie	92
Prusy na drodze do stworzenia monarchii szczepowej – Nie spełnione możliwości.	
Ważniejsza literatura	95
STOSUNKI POLSKO-PRUSKIE ZA PIERWSZYCH PIASTÓW	97
1. Spółeczeństwo pruskie w. X	98
2. Zagadnienie ekspansji pruskiej w wieku X–XIII	103
3. Relacja Ibrahima ibn Jakuba o Prusach	108
4. Piastowie i Prusowie w w. X	114
5. O możliwości pruskiego pochodzenia imienia Mieszko	120
POLITYKA LUDNOŚCIOWA ZAKONU NIEMIECKIEGO W PRUSACH I NA POMORZU	125
Wstęp	125
Kolonialny charakter państwa krzyżackiego – Tendencje krzyżackiej polityki ludnościowej.	
Stosunek Zakonu do ludności pruskiej w dobie podboju Prus (1233–1283)	127
Prusy w początku XIII w. – Idea misyjna w służbie polityki – Misja bałtycka – Zakon Niemiecki a misja pruska – Terror krzyżacki – Jednanie notabli – Przetrzebieanie zachodniopruskich plemion w toku wojny zdobywczej – Wyćpienie wschodniopruskich plemion – Skutki niszczycielskiej działalności Zakonu.	
Działalność kolonizacyjna Zakonu	143
Przebieg kolonizacji w ziemi chełmińskiej i Prusach do r. 1525 – Organizacja ruchu kolonizacyjnego przez Krzyżaków – Stanowisko Polski – Kolonizacja Pomorza pod panowaniem Krzyżaków – Udział ludności autochtonicznej w kolonizacji na prawie niemieckim – Wyniki działalności kolonizacyjnej Krzyżaków.	
Polityka narodowościowa Zakonu	161
Rola Krzyżaków w germanizacji ziem nadbałtyckich – Ludność niemiecka a Zakon – Stanowisko prawne Prusów – Upośledzenie materialne i moralne Prusów – Stosunek Krzyżaków do ludności polskiej.	
Zakończenie	174
Ważniejsza literatura	176
AGRESJA ZAKONU KRZYŻACKIEGO NA LITWĘ W WIEKACH XII–XV	179
Źródła agresji krzyżackiej na Litwę – Pierwszy etap agresji krzyżackiej na Litwę do r. 1283 – Pierwsze natarcie Zakonu Krzyżackiego z Prus w okresie	

zakładania podwalin pod rozwój gospodarczy tego kraju – Akcja krzyżacka przeciw Litwie w okresie sporu z Polską w latach 1309–1343 – Wzmożenie agresji w okresie 1343–1386, ułatwione uaktywnieniem zaborczej ruskiej polityki Litwy – Przeciwnatarcie zaplecza 1386–1422 – Nie wykorzystane możliwości usunięcia Krzyżaków z Prus.

UWAGI O GENEZIE PAŃSTWA LITEWSKIEGO	227
Z ZAGADNIENÍ SPORNYCH SPOŁECZEŃSTWA LITEWSKIEGO W WIEKACH ŚREDNICH	259
1. Ocena materiału źródłowego – 2. W. Książę i jego Rada – 3. Rewolucja czy ewolucja w przemianach społeczeństwa litewskiego za Jagiellonów – 4. Organizacja rodowa – 5. Geneza różniczkowania klasowego.	
WCIENIE LITWY DO POLSKI W 1386 R.	294
Wstęp	294
1. Postanowienie aktu krewskiego w sprawie wcielenia	298
2. Umowa krakowska 1386 r.	331
3. Realizacja postanowienia umowy krakowskiej w sprawie wcielenia	356
Zakończenie	397
POCZĄTKI I ROLA POLITYCZNA ZAKONÓW RYCERSKICH NAD BAŁTYKIEM W WIEKU XIII I XIV	403
<i>Marceli Kosman</i> – Posłowie	451
Indeks osób	463